

Het pact tussen sluier en wonde

Barbara Baert

In zijn *L'image ouverte* ontwikkelt Georges Didi-Huberman een vernieuwend beelddiscours. De Frans-joodse auteur beschrijft het beeld als een dynamische emotie, die zich aan de toeschouwer opent zoals een poort, dus een *image ouverte*. Deze 'opening' van het beeld is volgens Didi-Huberman gelegen in het paradigma dat de mens geschapen is naar Gods beeld. Die éénheid, de *rassemblance*, heeft de mens echter verloren in de Zondeval. De gelijkenis werd een *dissemblance*. De geschiedenis van beelden werd vanaf dat punt een geschiedenis van het verlangen samen te vallen met de oorsprong. Het kunstenaarschap definieert zich als een continu streven naar deze hereniging en het kunstwerk is de enige hoop op dat beproefde herstel. Kortom, elke artistieke expressie maakt tot op heden een pact met wat eertijds verloren ging.

Voor haar recentste tentoonstelling in Istanbul (zomer 2012), heeft kunstenares Berlinde De Bruyckere een installatie van haar wassen beelden voorbereid die werd geïnspireerd door een bijzonder document. Het betreft een fotoboek uit de negentiende eeuw, vervaardigd in de stad aan de Bosporus, waarin vrouwen worden geportretteerd die ter hoogte van de navelbuik een litteken vertonen.

In deze lezing zal ik het werk van Berlinde De Bruyckere belichten vanuit de 'tussenruimte' die is ontstaan op het moment dat de kunstenares besloot om de portretten als uitgangspunt te nemen voor haar recentste werk. Deze tussenruimte is geen rationele ruimte, maar verweven met een aanvoelen dat voortkomt uit het diepste pact dat de kunstenares kon aangaan. Het (verloren) pact tussen de *rassemblance* en de *dissemblance*.

Intro door Mark Kinet:

In een van zijn chansons spreekt Léo Ferré over de vagina als 'Cette blessure d'où je viens'. Die wonde waar ik vandaan kom. Lacan stelt van zijn kant het reële ook wel gelijk aan het onmogelijke of aan het vrouwelijke. Het is onvoorstelbaar. Het is een niet te symboliseren rest die precies het verlangen veroorzaakt. Voor Lacan is het belangrijkste object van de psychoanalyse dan ook precies het tekort aan object. Hoe verder en dieper we teruggaan wordt het afgedekt door de fallus, object kleine a, het Ding, de placenta of de quasi mythische lamella van het eeuwig levende protoplasma. Freud spreekt ivm het reële over de navel van de droom. De navel is ook het litteken dat achterblijft na de pijnlijke seconden van het scheiden. Het is bij wijze van spreken een natuurlijk pact tussen sluier en wonde.